

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Kolek (štampelj) zneso vselej 30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Zavoljo praznikov pride prihodnja št. „Slovenca“ še le v četrtek 9. t. m. na svitlo.

Slovenski državni poslanci.

(Dalje.)

Še bolj nenarodnega, kakor v svojem mnenju o južnem vseučilišču, pokazal se je dr. Razlag v daljnem svojem govoru. Zatajil je popolnoma federalizem in se vstopil na stran najbolj zagriženih centralistov. Eden najvažnejših pomislekov, s katerimi so naši nasprotniki spodbijali federalistična načela, bil je ta, da bi potem imeli državo Kranjsko, državo Bukovino, državo Česko, državo Tirolsko itd. in naj smo jim še tako dokazovali, da to je le hudobno natolcevanje, da Avstrija po federalizmu še le prav oživi, vse je bilo bob v steno. Dr. Razlag je še pred malo leti v deželnem zboru stal na strani federalističnih poslancev ter z enako vnemo zagovarjal federalistična načela, kakor l. 1869 slovensko vseučilišče, zdaj pa dr. Razlaga ni sram v državnem zboru ponavljati že tolikokrat premeljene fraze najljutejših nasprotnikov. Pa dr. Razlag že vé, zakaj je tako govoril. Njegova veljava med Slovenci je pri kraju. Kranjsko ljudstvo, ki ga je prišedšega iz Štajarskega bilo sprejelo z velikim zaupanjem, za-nj več ne mara, ker upamo, da po sedanjem njegovem vedenju se bodo tudi Notranjcem oči odprle in bodo spoznali, kakšnega zastopnika v državnem zboru imajo. Razlag pa previsoko čisla samega sebe, da bi mogel to prenašati; treba se bo temu „umnemu“ možu preseliti. A kam pojde? na

Štajarsko? Tam je že bival, pa mu ni šlo nič po volji, ker je priromal na Kranjsko. Ali naj gre v kako drugo slovensko deželo? Pa ime njegovo je med Slovenci sedaj na tako slabem glasu, da nikjer za-nj ne marajo. Kje naj sedaj išče zavetja? Skušnja je pokazala, da Dunaj je izvrstno pribežališče za vse doma propadle politikarje, da tam v liberalnem središču veliki zvonec nosijo, za ktere se njih rojaki doma ne zmenijo. Po liberalizmu so na Dunaji časti in denarja si pridobili Giskre, Offenheimi, Hopfeni in še mnogi drugi vitezi od „kracha“, tam si zamore tudi g. Razlag pridobiti, česar njegovo srce poželi. Če vsled tega tudi vsi narodi obožajo in postanejo sužni teh matorjev, ki polni domišljevanja in samopridnosti zlo rabijo oblast, katero so si po krivični poti vedeli prisvojiti, ki z nogami teptajo pravico in prostost, da le najnesramniši samopridnosti strežejo, kaj se dr. Razlag za to zmeni, da le on ni brez mastne službe. Doma med Slovenci, kakor smo rekli, tega ne bo lahko dosegel, na Dunaju pa se mu utegne posrečiti, kakor Giskri, Klunu in drugim, zato je zoper razdeljenje cesarstva, zato je pa za sedanjo nemško-liberalno sistemo, ki zlasti slovanske narode duševno vklepa, da ljudstvo duševno in telesno od glada poginja.

„Glas“ je sprožil misel, da imajo naši poslanci kaj lepo priložnost, v državnem zboru postaviti predlog o zedinjeni Sloveniji, ako se Lahom v Tirolih dovoli lastni deželni zbor. „Zedinjena Slovenija“ je program vsih pravih narodnjakov, naši poslanci so vsi za to, ker grof Hohenwart je zavrnil natolcevanje mladih, češ, da on ni za zedinjenje Slovencev v eno administrativno celoto. A ravno sedaj bilo bi

jako nevarno to misel sprožiti. „Dr. Razlag je ugovarjal duševnemu zedinjenju Slovencev; je tedaj mogoče misliti, „da bo on podpiral materijalno zedinjenje Slovencev“, katero nemško-liberalni svojati nikakor ni po volji? Ali mar to ni težavniši, kakor ustanoviti lastno slovensko vseučilišče, kar se pa dr. Razlagu dozdeva nemogoče? Se mar nemškutarji ne bodo z veseljem sklicevali na to izjavo Razlagovo, če bo kateri naših poslancev stavil predlog o zedinjenju Slovenije? In če že jako „zmernega“ predloga Razlagovega o mednarodnem vseučilišču niso sprejeli, bodo mar pritrdili predlogu, kateri bi jim iz rok izvil slovenske dežele? Ko je Razlag v državnem zboru govoril, donela mu je od ustavoverne stranke živahna pohvala; nemški liberalci to dobro umejo, ker je jako po ceni; dejansko hvaležnim biti, bilo bi odveč, in zato je dr. Razlag s svojimi predlogi še vselej ostal na cedilu. Pa to ga nikakor ne ostraši, ker ima menda pred očmi tisti sladki trenutek, ko mu bo dano v naročju liberalnega ministerstva opočiti si od prestanih težav.

(Dalje prih.)

Avstrijsko cesarstvo.

Iz Ljubljane, 2. aprila. (Lzv. dop.)

Pravijo, da so liberaluhi obupali, da bi mogli vero zatreti, dokler ljudstva čisto ne spridijo in ne popačijo z grdimi lažmi in obrekovanjem. Te poti so se z vso togoto poprijeli in zagnali se pred vsim na papeže in duhovstvo; vse grdobije, v katerih dostikrat sami do grla tičé, papežem in duhovstvu na vrat nakladajo: en papež jim

Podlistek.

Furlanski arhivi in naša zgodovina.

Menda ni neznan, da so bile v sivi starosti razun prav majhnega dela vsa Kranjska, Koroška in velik del Štirskve v oblasti cerkve oglejske. Iz nje so namreč izšli oznanovalci Kristusovega evangelija, razširjevali, ga ustanovljali cerkve po teh deželah. A tudi mlada juvavska ali solnograška se je jela močno gibati, zlasti med korotanskimi Slovenci. Ko je papež Leon III. nadškofa Arna povzdignil v metropolita bavarske dežele, k kateri je pripadel Korotan, ustavili so se temu oglejski očaki in nastali so mejni prepiri med obema cerkvama. Zatoraj je cesar Karol l. 811 določil, naj bode v prihodnje Drava meja; kar je na južni obali, ostane pri oglejskem patriarhatu, severna stran je solnograška; ako ima ktera cerkev posestva unstran Drave, ostanejo mejni ukljub pri dotični cerkvi. In tako je bilo do l.

1751, ko je patriarhat prestal in goriška nadškofija podedovala avstrijski del.

V tem dolgem času se je, se vé da, marsikaj spremenilo. Svetna moč oglejskih očakov je jako hirala, politika jih je zapletala v razmere, v katerih so za kranjske cerkve manje skrbeli, kakor so želeli drugi. Iz tega razloga, in menda tudi iz namena, oglejski upljiv na Kranjskem slabiti in polagoma popolnoma odpraviti, ustanovil je Friderik IV. l. 1461 ljubljansko vladikovino, ktere je podaril vse cerkve na Kranjskem in nekoliko na Koroškem, katerim je bil patron, in Gornjemu gradu na Štajarskem inkorporirane župnije. Ogromna večina duhovnij je vendar-le še bila oglejska do omenjenega leta 1751, se vé, da v vedno vedno rahlejši zvezi z oglejsko cerkvijo.

Ako pomislimo, kako malo zgodovinskega gradiva, zlasti iz 13. in 14. stoletja, nahajamo v posameznih farnih arhivih kranjskih, obupali bi, da se kedaj popnemo do cerkvene povestnice naše domovine. Kratki pregled o pričetku in matici slov. župnij in cerkva kaže, kje nam je iskati zgodovinskih spomenikov za cerkveno deloma pa tudi svétno povestnico našo: v ar-

hivih patriarha oglejskega. Rubeis, Bianchi, Valentinelli so marsikaj priobčili o tej zadevi, toda v nobeni razmeri ni vse doslej priobčeno z velikanskim gradivom, ki leži kakor mrtev zaklad v knjižnicah in arhivih furlanskih in beneških. Naslednje vrstice naj to dokažejo.

V nadškofijskem arhivu v Vidmu hranijo blizo 150 zvezkov oglejskih protokolov ali zapisnikov. Zlasti zvezki od leta 1472—1751 z napisom, „Chiese a parole Imperti“ in „Visite pastorali“ omenjam važne zapisnike duhovnih podelitev „Collazione dei benefici“, katerih je sedaj še 17 zvezkov, za nas jako zanimivega obsežka. V isti nadškofijski palači je tudi knjižnica s kancelarskimi zapisniki iz 13. in 14. stoletja, katerih zgodovinar ne more in ne sme prezreti. V kapitelskem arhivu najdeš mnogo izvornih pisem in listin in zbirko kakih 100 zvezkov, polnih zgodovinskega blaga razne vrste v izviru, prepisu in posnetku.

„Museo civico“ v Vidmu se odlikuje z več vrlo zanimivimi kancelarskimi zapisniki, posebno važnimi za 13. in 14. stoletje. Isto tako „Miscellanea“ v 8 zvezkih. Bogate doneske k

je strašen „nečistnik“, drugi papež unega „pankert“ itd.; kakor je unkrat „Nar.“ lagal o Inocencu IV. in Hadrijanu V. Vse izmišljene romane pobrišejo in celo svetnike v to vtikajo, da bi nesramno obrekovanje verjetno storili. Ako se pomisli, kakošne reči celo sedanjemu še živemu papežu angelskemu Piju IX. vmišljujejo, da je enim bil „frajmavrar“ v mladosti, drugim puntarsko orožje zoper Avstrijo l. 1848 blagoslovil, po mavtarskih romanih v kdo vé kakošnih zanikarnostih še zamotan bil, — ako se o živem tako laže, je pač lahko mislili, da je nekdanje še ložej črniti in vse pregrehe na nje nakladati! Da so res nekteri papeži bili tudi zagrešeni, ne prava zgodovina in ne Cerkev ne taji, pa nikakor ne toliko in tako, kakor se mavtarji lažejo in hočejo s tem samo sv. cerkev v nič djati, ali pa nezmotljivost Cerkev in Kristusovih namestnikov utajiti. Ako je n. pr. Juda Iškarijot med apostelni bil velik grešnik, ali tudi sv. Peter sam, pa nikjer ni pisano, da bi bil eden ali drugi zato neresnico učil. In če je bil kak papež zagrešen, kdaj se je to zgodilo? Ali ne v tacihi časih, ko so se posvetnjaki tako v cerkvene reči vtikali, kakor se zdaj hočejo? — Kar koli vam tedaj, slovenski čitatelji, ti umazani ljudje govoré ali pišejo, nikar jim ne verjemite nič. Lažniki so in volkovi, ki jim je največa skrb ta, da bi slovenski narod, ki je že v tolikih časih težavah, tudi še ob upanje po smrti pripravili ter naše rojake v pogubljenje strmoglavili. Taki malovredneži, ki Slovencem na vse strani nesrečo kujejo in pohujšujejo narod, kolikor le morejo, se pa še štulijo, da so prijatelji našega naroda!

Lepi to prijatelji!?

Iz okolice ljubljanske, 1. apr. (Izv. dop.) Naj Vam naslikam tu dvoje podobice, ki kažete, kako sodnijske osebe ravnajo s kmetom še celó, kedar se mu krivica godi. — Pri sv. Katarini pridejo brič, dva žandarja in ljubljansk postrešček, toraj vseh skup eno kopo, k neki kmetici, ki se takih nepovabljenih obiskovalcev močno ustraši, ker je bila sama. Vendar ji strah ne zaveže jezika, da bi ne mogla prašati, zakaj jo je doletela čast takega obiskovanja. Na to brič mogočno: „Paragraf govori: Plačaj svoje davke, da ne boš zarubljen in se ti ne odžene iz hleva krava, vol, prešič, konj ali karkoli je kaj vrednega živega pod tvojo streho ter ne proda tistemu,

zgodovini naših župnij dajo tudi rokopisi v mestih, in arhivih nekterih zasebnikov, pred vsemi pa codices raznih oglejskih odvetnikov in pisarjev v odvetniškem arhivu za nas največe vrednosti. Tudi Staromesto (Cividale), Codroipo, Benetke (Marciana) niso brez imenitnih spomenikov za našo zgodovino. V mestnem arhivu št. Danielskem hranijo do 95 zvezkov in 17 codices, brez katerih se ne dá spisati tolikanj dovršena cerkvena povestnica.

Evo! Kakošno polje za naše zgodovinarje! In podvizati se je treba, zakaj čas tudi pisanim spomenikom ne prizanaša, tu in tam celo trohne, raznašajo jih na vse vetrove, od leta do leta jih bode manj, in slednjič se pogubé za vselej — v škodo, ki se ne dá popraviti, ako sedanji čas zamudimo. To je previdel štirski deželni odbor. Ne morem trditi, da se Bog vedi kako poteza za cerkve in predstojnike njene, toda gledé neprecenljive zgodovinske vrednosti je ukrenil, da je na deželne stroške l. 1870. in 1871. šel dež. arhivar prof. J. Zahn preiskavat omenjene zavode. Njemu gre hvala, da nam je zdaj znano njih bogastvo za povestnico našo. Ne moremo zahtevati,

keri dá za to čveteronogato žival več denarja srebrne, kuprene ali papirnate gotovine. Žena, tvoj mož, neplačavši zadnjega obroka, zapadel je tega paragrafa ostrosti in ta njegov greh ima se izbrisati iz davkarske knjige s srebrnjaki za njegovo kravo zamenjenimi. Kje je krava, da jo odvežemo in jo ta mož v priprosti obleki ljubljanskega postreščka žene z nami proti beli Ljubljani?“ Na to žena osupnjena, a nevoljna: „Moj mož je, kar jaz vem, še vselej plačal točno svojo sicer obilno mero davka, toraj ne more biti nič dolžan. Tudi je, nevedoč, da ga ima doleteti taka čast, se podal na delo v gozd; dokler ga ne bo nazaj, jaz ne smem dovoliti, da bi se krava odgnala po poti proti beli Ljubljani.“ Na to brič: „Pošljite po moža hitro v hosto s poveljem, da ima hitro pustiti svoje delo ter hiteti proti svoji koči, kjer ga davkarije spoštovanja vredno poslanstvo dveh žandarjev, enega postreščka in moje osobnosti težko pričakuje.“ Žena pošlje po moža dve uri daleč v hosti delajočega, ta se vrne in brič mu pokaže rubilno pismo c. k. davkarije okolice ljubljanske. A mož odide molče v svoj hram, kjer ima za tablo v kotu spravljené bukvice, v ktere navadno davkar pod odrajtani znesek začéčka z nejasnimi črkami svoj priimek. Te bukvice v roki stopi pred briča, odpre zadnjo pisano stran v njih in jo pomoli briču pod nos, kateri nekoliko iznenaden bere, da je zadnji obrok plačan, priča temu nejasni podpis dotičnega uradnika, ki je denar prejel iz kmetičeve roke. Na to — se vé — odide davkarije spoštovanja vredno poslanstvo dveh žandarjev, briča in postreščka — brez krave. Kmetič pa je pohvalil neprestrašenost svoje žene, brez ktere bila bi krava že v beli Ljubljani, dasiravno ni ne krajcarja davkov dolžan, in si misli predrzno: „Čemu neki plačujemo davkarske uradnike, če še tega ne storé, za kar so plačani, namreč da bi vpisali plačane zneske v tiste vélike bukve!“

Druga podoba. V istem kraju pride k drugemu kmetiču brič davkarije ljubljanske z odločno pisanim in podpisanim poveljem, da mu zarubi čveteronožno žival, ker je namreč kmetič — tako govore glavne davkarske bukve — v svoji nemarnosti pozabil plačati svoje štibre zadnji znesek. A tudi ta kmetič gre molčé v svoj hram, kjer ima za tablico v kotu bukvice, v ktere navadno davkar pod odrajtani znesek začéčka z nejasnimi črkami svoj priimek. Te bukvice v roki stopi pred briča, odpre

da bi bil prepisal tudi Kranjsko zadevajoča pisma, dosti da nam jih je zaznamoval in tako iskanje izdatno olajšal.

Ali bi ne mogel slav. Kranjski dež. odbor posnemati štajarskega in poslati na zgoraj imenovane kraje dež. arhivarja kranjskega? Toda stoj! Dež. arhivarja kranjskega? Mi poznamo pač dež. koncipiente, ingrosiste, tajnike, zdravnik, dež. gozdnarja. A kakov je dež. arhivar? Potolaži se brate, ki tako beseduješ. Zarekel sem se, hotel sem zapisati izvedenca; po neljubi pomoti mi je ušla beseda deželni arhivar kranjski. Taka oseba je pri nas neznan, deveta brigada. Saj ni niti Slovenec niti Nemec — salva venia — kdor dan današnji ne tira vélike ali vsaj male, tako zvane vinske, resp. pivne politike. Vednost, zlasti zgodovinska, naj si išče ugodnejšega mesta. To živo spričujejo znanstveni zavodi naši. Od varha muzealnega in tajnika zgod. društva do odbornikov pisateljskega društva — lucus a non lucendo — vide Prešernov album — vse, vse, politikuje. Da so arhivi kapitelski, semeniški, vicedomov dobro vredjeni, dvomim, škofijski je menda bolje drugim odprt, nego domačim.

zadnjo podpisano stran v njih in jo pomoli briču pod nos, kateri nekoliko iznenaden bere, da je zadnji obrok plačan, priča temu nejasni podpis dotičnega uradnika, ki je denar prejel iz kmetičeve roke. Sploh, vse tako, kakor pri prvič omenjenem kmetu. Ne, vse ni bilo tako, kajti tu je brič zahteval od kmetiča plačo za dolgo in težavno pot od davkarije ljubljanske do kmetičeve priproste hiše. Kmetič se brani, rekoč, da on ni zakrivil tega bričevega potovanja, da ga toraj tudi plačal ne bo. A to briča ne ostraši: „če ne v denarju, pa v blagu, plačan hočem biti“, pravi, se ozira krog sebe in pobere verigo, katero nese seboj in zameni potem za denar, za kterege se povsod dobi vino, pivo, žganje. Tudi ta kmetič si je mislil enako o dobro plačanih c. k. davkarskih uradnikih, zarad katerih nemarnosti je on po nedolžnem prišel ob verigo, ki je bila njegova lastnina. Kaj pa so si mislili sosede, ko so vse to zvedeli? Vgibali so, kaj bi jih varovalo, zarubljenim biti zavoljo neplačanih davkov, če jih ne varuje to, da davke plačajo. Jaz jim ne vem svetovati.

Iz ormuškega okraja 1. aprila. (Izv. dop.) Pred kratkim sem Vam poročal o škandalu, ki so ga c. k. financarji v bližnji fari št. Miklavža vzročili, ter da je bilo več kmetov zarad upora toženih. Danes Vam pa naznanim izid te tožbe, ktere obravnava je bila pred kratkim končana. Izmed toženih so sami trije obsojeni, in sicer eden na 2 meseca eden na 14 dni in eden na 3 dni zapora. Dva od teh sta se zoper preveliko kazni dalje pritožila.

Kakor sem Vam naznanil, bil je v to tožbo tudi narodnjak R. zapleten, ker je ta škandal objavil v nekem slovenskem časopisu, ter se s tem po mnenju c. k. sodnije zakrivil zarad „Verleumdung durch die Presse“; toda R. je pri zaslišanju povedal in pojasnil pri sodniji, da se vsaka dogodba, naj si bo političnega ali škandaloznega pomena, sme objaviti, in da je za slučaj, ko bi dopis „mir kalil“, obrekoval ali kaj takega, ne dopisnik, ampak vredništvo odgovorno. — Iz teh razlogov c. k. pravdnštvo v Celju R. ni djalo v obtožbo, ampak je preiskavo zoper njega uničilo. — Zgoraj omenjeni tudi niso bili zarad upora, kakor so g. financarji imeti hoteli, obsojeni, ampak zarad obrekovanja c. k. organov. To je tedaj izid tega strašanskega upora. G. financarji so se ves čas, ko je preiskava trajala, bahali, kako

Vsi pismeni ostanki dali bi se združiti po izgledu štajarskega Joaneja v deželni arhiv. A to le memo gredé. — Dež. odbor kranjski naj tedaj izvedenca pošlje na dotične kraje, da nabere in pogube reši, za našo zgodovino tolikanj zanimivih dat. Ako je dežela poslala obrtnike na dunajsko razstavo, od katerih je nameravani vspeh dvomljiv, menda ni napeto zahtevati, naj stori nekaj tudi za znanstvene reči.

V drugi vrsti se je za preiskavanje furl. arhivov zanimati preč. ordinarijatu ljubljanskemu. Cerkev oglejska se je res dolgo upirala ljublj. škofiji po papežu Piju II. podeljeni neodvisnosti od očakov, toda Catalogus Cleri kaže, kako ubogo malo vé o lastnih svojih župnijah, in spričuje, da preč. škofijstvo ne zavrže doneska, ki bi ga darovalo v gori navedeni namen.

Slednjič bi se menda tudi „Slov. Matica“ ne branila, pripomoči k temu važnemu delu in tako nekako moralčno napotiti, da se sad preiskavanja priobči v slovenskem jeziku.

J. P.

da bodo tim upornikom „zakurili“. Mar so mislili, da bode za enega c. k. olikanca cela fara na „žabjek“ šla. — O vi c. k. gospôda, take smo že zdavnej in še hujše smo videli, kakor ste vi, pa še nam niso „vse glih“ pravni zapovedali. Pojte raji rakom žvižgat!

Dunaj, 1. aprila. Ker so liberalni kričarji tolikanj opraviti imeli z verskimi ali cerkvenimi pa z jezuitovskimi razpravami, so zborovali potem celó cvetno nedeljo. Liberalni listi sami tožijo, da jako potrebnega posla zdaj ne bodo izvršiti mogli državni poslanci, vzlasti o železnicah, ki so semtertje tako potrebne, in so zanje vse druge priprave že gotove. Kdo se ne spominja pri tem tistega kamna namesti jajca po svetem pismu? In jezuitovskih bojev v državnem zboru še ne bo konca, ker je poslanec Fux s tovarši stavil predlog, naj se iztirajo popolnoma jezuiti in ž njimi sorodni redovi! — Jezuitje, pravijo liberaluhi, so krivi vseh preprirov med cerkvi in državo. Kdor pa le nekoliko opazuje liberalce same in njihove časnike, ki vseskozi dražijo in psujejo, kar je katoličanom pravo in sveto, brez vsaktere opovere od oblastništva, mora spoznati, da liberalno časnikarstvo je krivo, da peša vera, zginja nrava celo izmed prostega ljudstva, se množijo silovitosti in prepiranja brez konca in kraja. —

Iz Prage 31. marca. Zadnje nedeljo so Mladočehi zbornali tukaj tabor, k kateremu je prišlo boje 4000 ljudi, češ, da oporekamo temu, kar so nedavno pri velikem zboru katoliškem na Dunaju govorili in sklepali katoliški možaki iz vseh stanov in narodov avstrijskih. Predsednik je bil dr. Kučera, ki je napadel posebej kneza Jurja Lobkoviča, ki je v zboru katoliškem poprijemal njihovega Husa. Obudil je pri svojih vernih poslušalcih koj tako nespodobno očitovanje, da jih je sam opominjati moral k dostojnosti. E. Gregr, je celo uro dokazoval, da je avstrijska državopravna stranka prav jezuitovska stranka, ki je češki mili zlasti prizadelo že tolikanj nadlog, in ko je popisovaje grozna jezuitovska dela jel se skoraj ihtiti, je z njimi vred množica mladočeska jela preklinjevati počenjanje jezuitovsko. Na zadnje so s slavoklici sklenili resolucijo, da je blagor naroda češkega le v liberalizmu, in da se pokončati mora rod, kateri bi strinjal se z mračnjaki cerkvenimi itd. Da so teh čeških mladičev jako veseli nemški pa tudi slovenski liberalci, to se vé. Mladost je norost, pravi naš pregovor; pa tudi: Zgodaj začne žgati, komur je kopriva mati.

Hrvaška, 1. aprila. (Izv. dop.) Ogerska ministerska kriza se je tedaj vendar po posredovanju presvitlega cesarja srečno izvršila. Hrvaška je bila do svršetka te krize v precej veliki skrbi. Komaj se je namreč malo okrepila od poprejšnjih borb ter začela blagotvorno delati — pa glej zopet črni oblak nad njo. Zloglasno ime Lonyayevo nas je vedno plašilo, kadarkoli se je po časopisih spominjalo, kajti Hrvatje njega dobro poznajo vsled njegovega nepoštenega in breznačajnega ponašanja in postopanja pri zgodi revidiranja Rauhove pogodbe. Hotel je še enkrat mrežo splesti ter Hrvaško vanjo vloviti. Ali ta za Hrvate nevarni mož je vendar, kakor v Cislajtaciji Giskra, čisto ob zaupanje v višjih krogih prišel zavoljo njegovih umazanih špekulacij. Vsakemu je znano, da je on poštenemu Szlavju jamo kopal misleč, da bode on še enkrat krmilo ogerske vlade v roke dobil; ali njegova intrigantnost mu vendar ni nič pomagala, nego vsi pošteno misleči so se od njega obrnili. Obupal pa sicer še ni, nego roval bode s

svojo nevredno svojatjo dalje tudi pod tem ministerstvom, kateremu so menda že ure štete. Treba je tedaj Hrvatom vedno opreznim biti. Rauhovci so se seveda že jako veselili nadjaje se, da bodo po srečnem vspehu Lonyayevih spletkarij zopet vlado v roko dobili; ali to njihovo veselje je bilo prerano. Mi znamo, da ima ban Mažuranić pri króni veliko zaupanje in zavoljo tega je bil o zgodi ministerske krize v Pešto poklican, kjer je gotovo tudi svetoval in za Hrvaško svojo tehtno besedo spregovoril. Cesar so ga odlikovali s tem, da je pri obedu sedel tik njih. Gotovo je to velika čast za našega bana, pa tudi znak velikega spoštovanja do njega. Naš minister Pejačević pa je ostal zopet na svojem stolčku. Čudno je zares, da ne dobimo boljšega ministra, ker imamo vendar sposobnejših ljudi in ki so tudi večji domoljubi, nego je grof Pejačević. Magyari ga imajo brž ko ne jako radi, ker jim nobene preglavice ne dela, on pa je zadovoljen, da more lepo na miru živeti. Ali Hrvaški bi trebalo v Pešti malo energičnejšega ministra, ki ne bi na vse kimal, kar bi se tam za njo sklepalo, nego da bi znal tudi kaj predlagati in potem svoj del zahtevati, kajti naša kraljevina pri tem vendar mnogo gubi, ker se pri stroških za skupne zadeve, posebno pa pri zidanju železnic, Hrvaška le pozablja. To je grenka ali resnična stvar, o kateri bom pa pri drugej priliki spregovoril. Tudi pri preustroju vojaške granice in pri zedinjenju s provincijalom bi moral biti hrvaški minister delaven; ali tudi v tem poslu se nimamo od Pejačevića nič nadjati. Poprejšni minister predsednik Szlavje se je s tem vprašanjem jako zanimal in se mnogo trudil, da se stvar kolikor mogoče prej uredi. Ali zdaj bode stvar zopet zaostala, kajti nobeden od sedanjega ministerstva se ne razumi v poslove Szlavjeve, od ktere bode pa težko sveta iskati hoteli. Za Hrvaško pa je to jako važno vprašanje, kajti še le ko bode vojaška granica z materinsko zemljo v eno telo združena, bode mogoče vso kraljevino enako preustrojiti in zjednačiti, da bode uprava enaka in cenejša nego do zdaj. Treba bode tudi tukaj Mažuranića kakor povsod, ker bi drugače stvar predolga nerešena ostala.

Kakor je pri vas v Cislajtaciji za deželne zборе samo malo časa odmerjenega za zborovanje, tako je tudi pri nas v Translajtaciji za naš sabor. Zborovati se more samo takrat, ko ogerski zbor počiva; ali ker se to le redko kdaj zgodi, morajo naši saboraši dragi čas prav za prav vloviti za svoja zasedanja v kraljevem Zagrebu.

Ta rana se pri revidiranju nagodbe ni mogla izlečiti, ker Magyari niso hoteli odmirati Hrvatom odločenega časa za njihov zbor. Hrvati morajo tedaj na drug način to rano zdraviti, tako porabijo čas o praznikih ali pa čas delegacij za svoje saborovanje. Tako se bode zgodilo tudi letos. Ker bode ogerski zbor morda do 15. maja počival, bode mogel hrvaški svoje sednice držati. Je pri nas silnih postav, ki se morajo v pretres vzeti, in vlada je že mnogo najpotrebnejših zakonskih osnov dokončala, da se bodo v prihodnjem zborovanju obravnavale. So pa zgotovljene sledeče osnove: zakonske osnove o preustroju vlade in uprave, v kolikor pri tem revidirana nagodba zahteva; zakonska osnova o ustroju okrajnih sodnij, po kateri se mora uprava od sodstva ločiti; zakonska osnova o volilnem redu vsled bodočega utelovljenja vojaške krajine v mater zemljo in najvažnejša izmed vseh zakonska osnova o uredjenju ljudskih šol.

Ban se je povrnil iz Pešte 24. marca, ter se nadjamo, da bode po premaganih težavah zopet trnjevo karmilo v roke poprimivši zvesto dalje za svoj narod delal.

Končema moram še prof. Jagića proti dopisniku „Slov. Naroda“ v obrambo vzeti, ker mu oponaša, da stoji njegov patriotizem pod uplivom velike plače na Odeškem vseučilišču. Prof. Jagić je v Odesi zares dobro plačan, kakor vsi prof. na ruskih vseučiliščih. Pruski minister nastave ga je lastnoročno vabil na Berlinsko vseučilišče tudi pod sijajnimi pogodbami bez obzira na že odmerjene plače za vsako stolico, ker so prepričane, da je mogoče samo na tak način dobiti izvrstnih profesorjev. Ali kaj je pa naša vlada storila za pridobitev te izvrstne sile za naše vseučilišče? Po neki tretji, četrti osobi je stopila ona v dogovor s tem učenjakom, da ga dobi za 1800 gold. letne plače za našo visoko šolo. In Jagić je ponudbo odbil, in jaz mislim, da po pravici. Ako ga je pruski minister nastave lastnoročno snubil za Berlin, ne bi li bila pri nas kakšna odličnejša oseba ž njim se ugovarjati morala? Drugo pa plača. Mi smo že poprej mislili večkrat, da bode za 1800 gold. težko dobiti profesorjev, ki so na glasu, kajti ti so vsi navadno sijajno plačani. In kdo bi zahteval od moža, ki je gotovo z dušo in telom Slovan in gotovo patriočen Hrvat, ker ga drugač Rauh ne bi bil pregnal iz domovine, da bi se on žrtvoval na svojo škodo — da ne rečem še za koju drugo škodo, kajti ako gimnazijalni profesor v Zagrebu s 1800 gold., ako ima famulijo, ne more najlaglje izhajati, kako li vseučiliščini profesor, ki ima gotov več potreb (pomislimo samo kupovanje dražih knjig, potovanja i. t. d.), kar more vsaki preudariti, ki le nekoliko to stališče pozna. Prof. Jagić more za slovenstvo v Odesi mnogo več delati, ker gmotno dobro stoji, nego bi v Zagrebu s kukavno plačo. O patriotizmu tega moža le dvomiti, bilo bi nepravilno. Naj vlada tudi sama malo žrtvuje in naj ne skopari v takih slučajih, kajti ako bode stvar tako napredovala, potem bo glas našega vseučilišča zares po Savi splaval. Dober delavec se mora dobro plačati.

Vnanje države.

Pruska, 3. aprila. Nedavno je nekdanji hanoverski vladini svetovalec Meding, pisatelj političnih romanov, znan pod imenom Gregor Samarov, priobčil neki predlog, ki ga je po zimi l. 1866—67 grof Rekovski (von der Recke) nasvetoval bil vladam in državnikom na Dunaju v stanovito in resno spravo med Avstrijo in Prusijo. In kaj je imel v sebi ta predlog? Avstrija naj s svojimi nemškimi deželami pristopi nemškemu zavetu in cesar avstrijski naj o vojski med Nemčijo in kako ptujo državo svoje nemške vojne dá pod poveljstvo kralja pruskega; nasproti pa obljubi Prusija pomagati Avstriji, da si pridobi Črnogoro, Bosno, Srbijo in Podonavje po potu diplomatskem, ali če bode treba, tudi bojnem z orožjem, in kadar bi Avstrija vojsko imela s kako ptujo oblastjo, ravno toliko vojščakov dati v poveljstvo cesarja avstrijskega, kolikor bi jih Avstrija pošiljala o potrebi Prusiji. Koliko krvavih vojská bi vzbudil tak zavet, kdo ne vidi! Sreča le, da se ni sprejel takrat, in upati smemo, da ga noben avstrijski minister nikdar sprejel ne bo, saj bi Prusija ravnala vselej, kakor lev v basni, in saj je dokaj znana njena zavezna zvestoba, vzlasti kar je La Marmora nekoliko bolj pojasnil to zadevo.

Domače stvari.

(Národne volilce) vabi v pogovor zaradi volitev v mestni odbor na velikonočni ponedeljek dne 6. aprila 1874 dopoldne ob 11. uri v čitalnično dvorano

Odbor političnega društva „Slovenije“.

(Odbor „Slovenije“) se je 2. m. ustanovil in za predsednika izvolil g. dr. Bleiweisa, za podpredsednika pa gg. Costo in Debevca, za blagajnika g. Souvana, za perovodja pa gg. Pfeiferja in Poklukarja. G. Regali se je gledé na to, da je odbornik katoliško-političnega društva, katero pred rešitvijo pritožbe še ni popolnoma razrušeno, da pa postavno nihče ne sme biti odbornik dveh političnih društev, odborništvu „Slovenije“ odpovedal, in se bode pri enem prihodnjih zborov namesto njega volil nov odbornik. Odbor je tudi sklenil prvi četrtek vsakega meseca v čitalnični steklenici imeti redovne mesečne shode, pri katerih se bodo obravnavala razna politična vprašanja.

(Dopolnilne volitve) mestnega odbora za l. 1874 bodo 13., 14. in 16. aprila. III. volilni razred voli 13. t. m. 2 zastopnika, II. 14. t. m. 4 in I. 15. t. m. 5 zastopnikov. Narodna stranka bi zmagala le v III. razredu, pa skoro ni vredno zaradi dveh odbornikov na noge spravljati vsih narodnih volilcev. Sicer pa se bo v ponedeljek določilo, ali se narodna stranka letos vdeleži volitve, ali ne.

(Slovensko gledišče.) Velikonočni ponedeljek 6. t. m. se bo predstavljala na korist voditelja slovenskega gledišča gosp. J. Noll-ja ljudska igra s petjem „Godčeve pesmi“. Pripoznavaje velike zasluge gosp. J. Noll-ja za dramatiko slovensko mu želimo, da bi tudi občinstvo svoje pripoznanje mu djansko pokazalo.

Razne novice.

— Iz Vipave. Velikonočni ponedeljek napravi čitalnica „besedo“, ktere ima prav zanimajoč program v petji, deklamaciji, glediščni igri: „Sam ne vé, kaj hoče“, v tomboli in plesu. K tej veselici vabi vljudno

Odbor.

— Ostrupljene stvari. V berlinskem zverinjaku je neki zlodej ostrupil mnogo zveri. Strup je na različne zveri deloval različno. Levi so bili dalje časa bolehave, in že tedaj se je menilo, da jih je nekdo ostrupil; ali ta misel ni bila prava, levi so se le prehladili. Kakor hitro je pa hudobec dal strupa, sledila je smrt kmalu. En datek strupa, in kralj zverin se je brez smrtnega boja zgrudil, položil na tla. Negotovega koraka je hodil, medved v kletki kakor pijanec, ki premişlja o kaki skrivnosti, zavrtel se je, zgrudil — in bil je mrtev. Groznejši je bil tigrov boj s smrtjo. Imel je spenjen gobec, oči izbuljene, obličje čudno, krč ga je zvijal, strašne je imel bolečine. Rjul ni, le zategnjeno je stokal, divje zobe kazal, kmalu je skočil, spenjal se, trgal železne prote, kmalu se je stegnil po tleh. Gledači so stali, kakor pri smrtni postelji svojega prijatelja, mislili so, da tiger nemara odide smrti. Ali ko se mu je gobec penil čezdalje bolj, in ga je krč še bolj zvijal, spoznal je vsak, da tudi tega zadene smrt. Čez dve uri je zategnjeno grgraje tudi ta končal življenje.

Za pogorelee v Šmarčini:

G. kanonik Volc 5 gld.

Izdajatelj in za vredništvo odgovoren: F. Pevec.

Telegraflčne denarne cene

2. aprila.

Papirna renta 69.15. — Srebrna renta 73.60. — 1860letno državno posojilo 102.75. — Bankne akcije 963 — Kreditne akcije 200.50. — London 112.25. — Srebro 105.85. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 8.96.

Denarstvene cene.

2. aprila.

Državni fondí.		Denar.	Blago.
5% avstrijska papirna renta		69.15	69.25
5% renta v srebru		73.60	73.70
Srečke (lozi) 1854. l.		98.25	98.75
„ „ 1860. l. celí.		102.75	103.25
„ „ 1860. l. petinke		108.25	108.75
Premijski listi 1864. l.		138.50	139.—
Zemljiščne odveznice.			
Štajarske po 5%		93.—	—
Kranjske, koroške in primorske po 5%		86.50	—
Ogerske po 5%		74.50	75.—
Hrvaške in slavenske po 5%		75.50	76.—
Sedmogradske po 5%		73.—	73.50
Delnice (akcije).			
Nacionalne banke		963	964
Unionske banke		121.25	121.75
Kreditne akcije		200.50	201.—
Nižoavstr. eskomptne družbe		855.—	865.—
Anglo-avstr. banke		130.50	131.—
Srečke (lozi).			
Kreditne po 100 gld. a. v.		—	—
Tržaške „ 100 „ k. d.		—	—
„ „ 50 „ „ „		53.50	24.75
Budenske „ 40 gld. a. v.		24.25	32.75
Salmove „ 40 „ „ „		32.25	24.25
Palffy-jeve „ 40 „ „ „		23.75	30.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „		28.—	24.50
St. Genois „ 40 „ „ „		23.50	21.—
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „		20.—	24.50
Waldstein-ove „ 40 „ „ „		24.—	23.25
Srebro in zlato.			
Ces. cekini		5.28	5.29
Napoleons'or		8.96	8.97
Srebro		105.85	106.—

Tržna cena preteklega tedna:

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Loki	v Sodražici	v Mariboru	v Celju	v Ptujju
Masla funt	0.54	0.46	0.52	0.50	0.50	—	—	—
Špeha „	0.36	0.40	0.36	0.34	0.40	0.36	0.36	0.37
Leče mernik	3.00	3.00	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	1.20	1.15	2.75	—	1.05	1.25	1.00	1.00
Fižola „	3.10	3.80	—	—	2.50	—	—	—
Sena cent	1.10	1.20	1.40	1.00	—	1.50	1.20	2.00
Sem. detelja „	26.0	—	—	—	—	—	—	—
Prešiči cent	25.0	—	—	—	—	—	—	—
Govedinefant	0.30	0.30	—	—	—	0.30	0.30	0.30
Teletine „	0.31	0.30	—	—	—	0.33	0.32	0.32
Jaje za 10 kr.	6	7	6	—	8	—	—	—

Tržna cena:

Mesta:	Mernik							
	Pšénice	Rž	Ječmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa	Soršice
v Ljubljani	3.50	2.50	2.10	1.45	2.45	2.40	2.50	2.60
v Kranji	—	—	—	—	—	—	—	—
v Loki	—	—	—	—	—	—	—	—
v Novomestu	4.20	3.00	2.20	1.25	2.50	2.10	2.30	3.20
v Sodražici	4.40	—	2.30	1.20	2.60	—	2.30	—
v Mariboru	3.75	2.65	2.25	1.23	2.65	2.15	2.40	—
v Ptujju	3.50	2.45	2.25	1.30	2.60	2.05	2.35	—
v Celju	4.50	2.50	2.00	1.20	2.50	2.30	2.00	—
v Celovcu	3.67	2.83	2.63	1.27	2.52	2.25	—	—
v Trstu	3.80	2.60	—	—	2.48	—	—	—
v Zagrebu	—	—	—	—	—	—	—	—
v Siseku	—	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	3.50	2.65	2.05	1.13	2.60	2.05	2.00	—
na Dunaju	4.05	2.90	2.55	1.25	2.60	—	—	—
v Peštu	4.00	2.77	2.23	1.20	2.37	—	—	—

V Trstu: Olje dalmatinsko po 30, najboljšo po 40—46 gld., sladkor 20—21 gld., kava Riv. 63—72 gld., rajž 10—13 gld., rozine 13—16 gld. cent. Zaboječak pomeranč 2.50 do 7 gld., limon 6—9 gld.

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti

spominjki
(monumenti),
krizi za altarje in velik
krizi za pokopališča,

izgotovljeni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi barvami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozlačeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so — kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski množini in različnosti ter po najnižji že trdno določeni ceni, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlti podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u,
mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije
na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in
njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) nasproti vходу pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje. Grobni napis se izvršujejo čisto po želji p. n. naročevalcev ali z zlato pisavo ali pa z izbuknjeno vlitimi in pozlačenimi črkami, kar najhitreje mogoče. Obrisi in zapisi cene se, ako jih kdo zahteva, brez odloga pošljejo.
(9—5)

THE SINGER MANUFACTURING CO. NEW-YORK

© Neue & Millionen-Nähmaschine.

Največa zaloga

vseh obstoječih šivalnih mašin, kakoršnih do sedaj še ni bilo, namreč:

originalne **Hove,**
„ **Singer,**
„ **Grover in Baker**

z in brez dvojnega zapletka (Kettensstich) Wheeler in Wilson, domačega in ptujega dela,

od katerih so posebno znane **Baer in Rempl, Wilson, Bolman, Cilinder-Elastic, Germania, Lincoln, Littla, Wanzer, Expres-Wilkoks in Gibbs** itd.

Najboljša mašinska svila (žida) in preja vseh barv, šivanke, olje, aparati, železne in lesene tlačilnice za prepis (Copier-Pressen) itd. po najnižji ceni. Amerikanske mašine imajo izvirne certifikate, ker brez njih niso pristne (echt).

Podučevanje brezplačno in bistveno poročstvo.

Mašine se dobivajo tudi na obrokna plačila. — Zunaj sprejema naročila moj popotnik (Reisender) g. M. Grivic, kateri tudi potrebno podučuje.

Franjo Detter.

(15—1)

Natisnili Blaznikovi dediči v Ljubljani.